

Posudek vedoucího na práci *Radical Paganism: Contemporary Heathens in Search of Political Identity* od Bc. Martiny Miechové

I. Struktura argumentace

1. Téma práce a její cíl

Martina Miechová (dále autorka) se ve své magisterské práci zaměřuje na faktory, které mohou ústít v politickou radikalizaci novopohanství, konkrétně se zabývá čtyřmi současnými novopohanskými uskupeními: Ásatrúarfélagið, Vigrid, Asatru Folk Assembly a Wotansvolk. Společné je těmto hnutím, že vycházejí ze staroseverské mytologie. Navzdory tomuto sdílenému základu však dospívají k odlišným koncepcím státu, společnosti a člověka, který je v některých uskupeních považován především za reprezentanta určité rasy a národního či kulturního dědictví.

Práce je přehledně členěná. Autorka v první části hutně, ale stručně představuje čtyři zmíněná hnutí. Všimá si, že společné jim je přivrácení ke světu, které na sebe bere odlišné podoby. V případě hnutí Ásatrúarfélagið se jedná především o uctívání přírody a jejích cyklů; samo hnutí je apolitické. V případě třech zbylých uskupení nehraje takovou roli příroda, ale sada etických, kulturních, národních či rasových hodnot. Autorka ukazuje, že i zde jsou rozdíly v pojetí. Zatímco jsou hnutí Vigrid a Wotansvolk otevřeně politická a krajně pravicová, orientuje se uskupení Asatru Folk na určitý životní styl zdůrazňující spíše konzervativní hodnoty, aniž by bylo rasistické. Druhá část představuje příspěvek k „dějinám idejí“, resp. dějinám motivů, které jsou pro autorku stěžejní. Konkrétně se zabývá vztahem náboženských obsahů a nitrosvětské skutečnosti (přírody, národu, společnosti či státu). Pohanství a jeho základní prvky přitom odvozuje od romantismu, v němž se, především v díle J. G. Herdera, rodí moderní pojem národu. Dále sleduje, jak se v první polovině dvacátého století na ideu sounáležitosti s přírodou, půdou a rodem nabalují politicky motivované cíle. Třetí hlavní část („American Developments“) a závěr obsahují klasifikaci pestré škály hnutí řazených k novopohanství a autorka zde formuluje tezi, dle které je základním faktorem vedoucím k radikalizaci přítomnost pojmu rasy a národa v ideovém rámci daného hnutí.

Autorka vychází z informací o aktuálních a živých hnutích, tyto informace však samostatně interpretuje na pozadí zmíněných „dějin idejí“ i současné badatelské literatury. Z bohatého materiálu se jí daří vytěžit sevřené pojednání: autorka si klade jasnou otázku a nachází i odpověď. Celkově považuji argumentaci za zdařilou a strukturu za přehlednou i promyšlenou: autorka nejprve vychází ze soudobých hnutí a teprve následně se věnuje dějinám relevantních idejí, což jí umožňuje zaměřit se právě na to, co potřebuje. Hlavní přínos spatřuji v přesvědčivém vykázaní kontinuity ideových vzorců napříč časem i prostorem.

V práci nacházím dva nedostatky, přičemž lze jen ten první hodnotit jako nedostatek *diplovové* práce. Část „European Origins“ zaostává za kvalitou především části závěrečné. Je pochopitelné, že je část „Case Studies“ popisná, část „European Origins“ je ovšem podobně popisná, vlastně se místy čte jako výčet základních motivů novopohanství, resp. vlivů na současné novopohanství. Autorka tak čtenáři prezentuje rozmanitá témata, jejichž zmínka je oprávněná, ale celkově jsou jednotlivé motivy málo propojené. Množství témat také vede k tomu, že některá nejsou traktována, tak jak by bylo záhodno. Např. část „National Socialism as Political Religion“ je relevantní, kapitola je pěkně zpracována, ale kladu si otázku, jakou souvislost má s hlavním tématem. Chápu, že se i v nacionálním socialismu setkáváme s mísením politických, národoveckých a novopohanských prvků, navíc se někteří současní novopohané na Třetí říši odvolávají, v tom případě by tato souvislost měla být zexplicitněna, a především by mělo být zjevnější, jak se tedy váže pojem „political religion“ k *současnému* novopohanství, resp. některých hnutí v rámci novopohanství. Jak jsem zmínila výše, nezpochybňuji, že zde nějaká, dokonce i zjevná a podstatná souvislost je, autorka by jí však měla objasnit a ukázat, že stejné pojmy, které užívá pro nacismus, by bylo možné užít pro některá hnutí novopohanství (případně by bylo dobré ukázat, proč je takto užít nelze). Navzdory paralelám, které autorka implikuje, totiž bude mnoho rozdílů, především přirozeně v politické síle NSDAP na straně jedné a politicky nevýznamných

novopohanských hnutí na straně druhé. Propastné rozdíly budou zjevně vzhledem k napáchaným zločinům, což nepovažuji za zanedbatelné. Jinými slovy: odvolává-li se někdo na nacisty jako na své politické vzory, je to hanebné, což ale není *nutně* důvod jej s nacisty srovnávat.

Druhý bod není nedostatkem, nakolik se jedná o diplomovou práci, v níž nepředpokládáme, že nás autoři budou seznamovat s překvapivými závěry. S ohledem na věcný záměr přece jen zmíním, že závěrečná teze, dle které k radikalizaci tíhnou ty skupiny, které se opírají o silný pojem národa a rasy, je intuitivní od samého začátku. Nutno však zároveň říct, že k ničemu jinému nebylo možné dojít. Hodnota práce tak nespočívá v závěru, byť oceňuji, že autorka jasně formuluje otázku a jasně na ni odpovídá; za samostatný přínos považuji autorčinu schopnost přesvědčivě a plasticky ukázat, jak jednotlivé ideje gravitují k sobě, až nakonec vykrytalizují ve hnutí s politickou agendou, v níž dominují národovecká i rasová témata.

Body: 6/8

II. Formální úroveň

Formální stránce nelze nic vytknout. Autorka píše kultivovanou, co se akademického žánru týče, dokonalou angličtinou. V práci se takřka nelze setkat s překlepy. Bibliografický úzus je rovněž bezchybný. Jedinou chybu je záměna spojovníku (-) za pomlčku (–). Text je po formální stránce na úrovni profesionálního vědeckého pojednání.

Body: 8/8

III. Práce s prameny

Ani práci s prameny nelze nic vytknout. Autorka se opírá o aktuální zdroje a dobový fenomén, který zpracovává převážně na základě materiálů z internetu. Tyto materiály jsou zjevně značně košaté a neutříděné, přesto se jí daří jednotlivé motivy přesvědčivě usouvztažnit s reprezentativní badatelskou literaturou.

Body: 8/8

IV. Vlastní přínos

Autorka zpracovává aktuální téma a již výběrem skupin, které podrobila analýze, překročila pouhý kompilát. Z množství dostupné literatury se jí podařilo předložit pojednání, jímž dosvědčuje především v poslední části schopnost samostatného badatelského výkonu. Počet bodů ponižuji jen kvůli „výčtové“ a trochu nedotažené druhé části.

Body: 6/8

V. Obecný přesah práce

Autorka traktuje specifický problém novopohanství jako fenomén, v němž se mísí mnoho témat a motivů, které jsou pro současnou religionistiku, ale i sociologii nebo politologii, středem zájmu. O tom ostatně svědčí široký záběr zcela aktuální badatelské literatury. O přesahu k jiným disciplínám, především k sociologii a politologii, tak nemůže být pochyb.

Body: 8/8

Celkový počet bodů: 36/40

Závěr

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jednoznačně jako výbornou.

V Praze 26. 8. 2019
Tereza Matějčková, Ph.D.